

Брошура је израђена у оквиру пројекта који је
финансијски подржало Министарство просвете
Републике Србије

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ

ЦИКЛОСФЕРА

млади у срцу
циркуларне економије

децембар 2025.године

САДРЖАЈ

Шта је циркуларна економија?	4
Дефиниција.....	4
Аутори и даљи извори за читање	5
Како изгледа циркуларна економија у граду, а како у селу?.....	7
Град-село, шта су могућност?	7
Компаративно појашњење различитости основних модела	8
Доступност и тип ресурса	8
Однос према отпаду.....	8
Простор и инфраструктура.....	8
Економска логика	8
Социјални односи и заједница	9
Улога знања и традиције.....	9
Потенцијали и ограничења.....	9
Како студентска популација може ефикасно да примени моделе циркуларне економије околностима у којима живе, раде и студирају?	10
Типови становања и просторна ограничења	10
Колективна потрошња и дељење ресурса	10
Потрошачке навике и буџетска ограничења	10
Привремени карактер боравка	11
Инфраструктурни контекст студентских домова.....	11
Улога знања, образовања и дигиталних алата.....	11
Потенцијали и изазови.....	11
Модел практичних примера примене циркуларне економије, прилагођени младима-студентској популацији	12
Практични савети и идеје.....	14
Стаклене тегле = универзални систем	14
Пластичне кутије – модуларно складиште	14
Стари лаптоп / таблет.....	14
Стари телефон	15
Рутер који више не користиш	15
Прање = мини логистика.....	16
Врећица за осетљив веш (DIY)	16
Без сушилице (DIY сушење)	17
Једна ствар – више људи	17

Заједнички фонд (мини каса)	17
Микро-рециклажни кутак	18
LED + позиционирање	19
Биљке као филтер.....	19

Шта је циркуларна економија?

Дефиниција¹

Циркуларна економија је економски систем који је осмишљен тако да буде обновљив и регенеративан по својој природи, са циљем да се одвоји економски раст од потрошње ограничених природних ресурса. За разлику од линеарног модела економије заснованог на принципу „узми–произведи–бацаи“, циркуларна економија настоји да елиминира отпад и загађење већ у фази дизајна, да задржи производе, материјале и ресурсе у употреби што је дуже могуће, као и да обнови природне системе.

У овом моделу, економска вредност се очувава и унапређује кроз поновну употребу, поправку, обнову, рециклажу и дељење ресурса, чиме се продужава животни век производа и смањује потреба за екстракцијом нових сировина. Истовремено, циркуларна економија подстиче иновативне пословне моделе, као што су економија дељења, услуге уместо власништва и локални производни ланци, што доприноси већој економској отпорности и отварању нових радних места.²

Са аспекта очувања животне средине, циркуларна економија има за циљ смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште, заштиту биодиверзитета и обнову природног капитала, кроз рационално управљање ресурсима, ефикасну употребу енергије и минимизирање негативних утицаја на екосистеме. Она посматра економију као део ширег еколошког система, признајући да дугорочни економски развој није могућ без здраве животне средине.

На тај начин, циркуларна економија представља интегрисани развојни оквир који истовремено доприноси економском расту, социјалној стабилности и еколошкој одрживости, и све више се препознаје као кључни модел за транзицију ка одрживом развоју на локалном, националном и глобалном нивоу.³

¹ Ellen MacArthur Foundation. Towards the Circular Economy, Vol. 1: Economic and business rationale for an accelerated transition.

² Ellen MacArthur Foundation. What is a Circular Economy?

³ Ellen MacArthur Foundation. Completing the Picture: How the Circular Economy Tackles Climate Change

Аутори и даљи извори за читање

Фондација Ellen MacArthur (EMF)

- *Growth Within: A Circular Economy Vision for a Competitive Europe*

Волтер Р. Штахел

- *The Performance Economy* (2010)
- Stahel, W.R. (1982). *The Product-Life Factor*
- Stahel & Reday-Mulvey (1981). *Jobs for Tomorrow*

Мајкл Бранугарт, Вилијам МекДоноу

- *Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things* (2002)
- *The Upcycle* (2013)

Кен Вебстер

- *The Circular Economy: A Wealth of Flows* (2015)
- *Sense & Sustainability* (2012)

Мариан Шертоу

- *Industrial Symbiosis*
- *Quantifying Industrial Symbiosis*

Џенин Бењуз

- *Biomimicry: Innovation Inspired by Nature* (1997)

Донела Медоуз

- *Thinking in Systems* (2008)
- *The Limits to Growth* (1972)

Гантер Паули

- *The Blue Economy* (2010)
- *Blue Economy 2.0*

Европска комисија

- *Circular Economy Action Plan*
- *European Green Deal*
- *New Industrial Strategy for Europe*

ОЕЦД

- *Business Models for the Circular Economy*
- *Global Material Resources Outlook*

Програм Уједињених нација за животну средину (UNEP)

- *Global Resources Outlook*
- *Sustainable Consumption and Production Reports*

Светски економски форум (WEF)

- *Circular Economy in the Fourth Industrial Revolution*
- *Net-Zero Industry Tracker*

Како изгледа циркуларна економија у граду, а како у селу?

Циркуларна економија се у градском и сеоском окружењу примењује у различитим облицима, не зато што се принципи разликују, већ зато што се структура ресурса, начина живота и социјалних односа суштински разликује. Ове разлике условљавају различите приоритете, механизме и интензитет циркуларних пракси.

У контексту циркуларне економије, град и село не представљају супротности, већ комплементарне системе. Градови имају капацитет да развијају иновативне, технолошки подржане циркуларне моделе, док села већ функционишу као природно циркуларни системи. Највећи потенцијал лежи у повезивању градских и сеоских токова ресурса – хране, биоотпада, енергије и знања – у јединствен, отпоран и одржив систем.

Град-село, шта су могућност?

Идеја иза пројекта „ЦиклоСфера – млади у срцу циркуларне економије“ је да пре свега инспирише младе да се окрену циркуларној економији, а да онда у складу са својим могућностима препознају моделе који кореспондирају њиховој тренутној животној ситуацији. Пројектни тим развио је неколико модела циркуларне економије који могу да се примене у урбаној (градској) средини и руралнијим, мањим срединама (села):

Модел	Примена у граду	Примена у селу
<i>Одвајање и микро-рециклажа</i>	Сортирање отпада и ношење на еко-острва	Сакупљање метала, стакла и пластике → откупљивачи
<i>Кућно компостирање</i>	Мини-компостери, вермикомпост	Компостне јаме, стајњак + биљни отпад
<i>Поновна употреба амбалаже</i>	Тегле, кутије, куповина без амбалаже	Амбалажа за зимницу, храну за животиње
<i>Поправка уместо куповине</i>	Поправка одеће, електронике	Самосталне поправке алата, машина, ограде
<i>Размена уместо бацања</i>	Online групе, комшијске размене	Размена семена, алата, радне снаге
<i>Second-hand + преправка</i>	Куповина половне гардеробе	Наслеђивање, преправка радне и зимске одеће
<i>Смањење потрошње енергије</i>	LED, мање електро-уређаја	Рационално коришћење струје, дрва, пелета
<i>Поновна употреба воде</i>	Сива вода за биљке	Кишница, вода од прања за башту и двориште
<i>Урбана / микро-пољопривреда</i>	Балконске и кровне баште	Повртњак, воћњак, мешовита производња
<i>Кување без отпада</i>	Остатак хране → нови оброци	Све што остане → животиње или компост

<i>Дељење ресурса</i>	Дељење алата, превоза	Заједничке машине (трактор, прикључци)
<i>Локална микро-економија</i>	Куповина од локалних произвођача	Директна продаја, размена, кратки ланци

Компаративно појашњење различитости основних модела

Доступност и тип ресурса

У градовима доминирају секундарни ресурси – отпад из домаћинства, амбалажа, електронски отпад, отпадна топлота и вода. Циркуларност се најчешће постиже кроз оптимизацију потрошње и управљање отпадом.

На селу су ресурси пре свега примарни и биолошки – земљиште, биомаса, вода, животињски отпад, дрвна маса. Због тога је циркуларна економија више усмерена на затварање природних циклуса (храна–отпад–ђубриво–храна).

Однос према отпаду

Градско окружење отпад углавном посматра као проблем који треба уклонити, па се системи фокусирају на сакупљање, сортирање и рециклажу. Појединац има ограничену контролу над коначним током отпада.

У селу, отпад се традиционално доживљава као ресурс: органски остаци се компостирају или користе за исхрану животиња, дрвни отпад се користи за огрев, а амбалажа се вишеструко реупотребљава. Контрола над током ресурса је директнија.

Простор и инфраструктура

Градови имају ограничен физички простор, али развијену инфраструктуру (водовод, канализација, енергетске мреже). Због тога су градске циркуларне праксе често технолошке и централизоване (рециклажни центри, енергетски системи, паметне мреже).

Село располаже већим просторним капацитетом, али слабијом инфраструктуром. Ово омогућава децентрализоване и нискотехнолошке моделе – компостне јаме, кишницу, локалну производњу хране и енергије.

Економска логика

У граду је циркуларна економија често вођена економском ефикасношћу и уштедама (мањи рачуни, мање куповине, дељење ресурса). Пословни модели су оријентисани на услуге, дељење и дигиталне платформе.

На селу, циркуларност је више повезана са економском самодовољношћу и отпорношћу домаћинства. Циљ није максимизација профита, већ смањење зависности од спољних улаза и тржишних флуктуација.

Социјални односи и заједница

Град карактеришу анонимни односи и индивидуализам, па је циркуларна економија често организована кроз формалне системе и правила.

У селу, снажне социјалне везе и међусобно поверење омогућавају неформалну циркуларност – размену, позајмљивање, заједничко коришћење механизације и радне снаге.

Улога знања и традиције

Град се више ослања на иновације, технологије и образовне кампање да би развио циркуларне навике.

Село често већ поседује традиционално знање које је по својој природи циркуларно, али му недостаје формално препознавање и системска подршка.

Потенцијали и ограничења

- Град: велики потенцијал за скалабилне моделе, али зависан од инфраструктуре и понашања великог броја људи.
- Село: висока степен затворених циклуса, али ограничена тржишта и мањи приступ финансијама и технологијама.

Како студентска популација може ефикасно да примени моделе циркуларне економије околностима у којима живе, раде и студирају?

Да ли се стандардни модели могу прилагодити?

Студентско живљење у градском окружењу представља посебан социо-економски и просторни контекст у коме се принципи циркуларне економије могу применити брже и интензивније него у општој популацији. Студенти живе у условима ограничених финансијских ресурса, привременог боравка и колективне употребе простора, што природно подстиче праксе дељења, поновне употребе и рационалне потрошње.

Типови становања и просторна ограничења

Студенти у градовима најчешће живе у изнајмљеним становима са цимерима или у студентским домовима, што подразумева ограничен лични простор и интензивну заједничку употребу инфраструктуре (кухиње, купатила, вешернице, заједничке просторије). Овакви услови подстичу развој циркуларних навика, јер се ресурси – електрична енергија, вода, апарати и намештај – природно деле међу већим бројем корисника, чиме се смањује укупна потрошња по особи.

Колективна потрошња и дељење ресурса

За разлику од индивидуалних домаћинстава, студентска домаћинства функционишу као микро-заједнице. Заједничка употреба кућних апарата (машина за веш, фрижидер, микроталасна, усисивач), кухињске опреме и интернета смањује потребу за дуплирањем производа и продужава њихов животни век. У контексту циркуларне економије, ово представља класичан пример економије дељења, где се вредност једног ресурса максимално користи.

Потрошачке навике и буџетска ограничења

Ограничени студентски буџети снажно утичу на понашање, усмеравајући студенте ка поновној употреби, поправкама и куповини половних производа. Second-hand одећа, половна електроника, размена књига и намештаја између генерација студената представљају већ постојеће облике циркуларне праксе, иако често нису препознати као такви.

Привремени карактер боравка

Студентско становање је по правилу привремено – често се мења стан, цимери или град. Ово доводи до тога да студенти ређе купују трајне и скупе производе, а чешће се ослањају на позајмљивање, заједничку куповину или импровизацију. Истовремено, ова привременост ствара изазов у управљању отпадом, посебно током селидби, када се велики број употребљивих предмета баца. Управо у овом сегменту циркуларни модели (размене, донације, привремена складишта) имају висок потенцијал.

Инфраструктурни контекст студентских домова

Студентски домови представљају високо концентрисана насеља младих људи са заједничком инфраструктуром, што их чини идеалним полигоном за пилот-пројекте циркуларне економије. Централизоване вешернице, мензе, системи грејања и управљања отпадом омогућавају увођење системских мера – од сортирања отпада по спратовима до колективне уштеде енергије и воде. Истовремено, социјална динамика у домовима омогућава брзо ширење навика путем вршњачког утицаја.

Улога знања, образовања и дигиталних алата

Студенти су дигитално писмени и отворени за нове моделе понашања, што омогућава лаку примену дигиталних платформи за дељење, размену и координацију ресурса. Информисаност и образовање играју кључну улогу: када су циркуларни принципи јасно објашњени, студенти их брзо усвајају и интегришу у свакодневни живот.

Потенцијали и изазови

Потенцијал студентске популације у циркуларној економији огледа се у брзом усвајању навика, колективном деловању и дугорочном ефекту, јер студенти те навике носе у будући професионални и породични живот. Главни изазови су ограничен простор, недостатак формалне инфраструктуре за рециклажу у неким објектима и кратак временски хоризонт боравка.

Модели практичних примера примене циркуларне економије, прилагођени младима-студентској популацији

Студенти у становима са цимерима	
Колективно одвајање отпада по стану	- Једна канта по категорији (папир, ПЕТ, стакло) - Ротација „дежурног“ за изношење Круг: отпад → рециклажа → смањени трошкови
Заједничка кухиња без отпада	- Договор о заједничким основним намирницама „Ништа се не баца пре заједничке провере“ Круг: храна → оброк → други оброк
Дељење уређаја уместо дуплирања	- Један апарат (миксер, тостер, пегла) по стану - Заједнички фонд за поправке Круг: мање куповине → мање отпада
Мини repair-culture	- Поправка каблова, слушалица, лампи - DIY поправке уз YouTube туторијале Круг: квар → поправка → продужен живот
Заједничка енергетска дисциплина	- Договор о гашењу уређаја - Машина за веш само пуна Круг: мања потрошња → мањи рачуни
Студенти у студентским домовима	
Микро-рециклажа по спрату	- Кутије за ПЕТ, папир, лименке - Такмичење спратова („еко-спрат месеца“) Круг: отпад → рециклажа → заједничка корист
Размена и дељење на нивоу дома	- Ормар за размену књига, гардеробе „Узми ако ти треба“ принцип Круг: вишак → ресурс
Колективна штедња воде и енергије	Едукативни постери + peer pressure

	Смањење трошкова дома Круг: мање ресурса → мање оптерећење система
Second-hand студентска економија	- Сезонске размене (октобар, март) - Брзе трансакције без новца Круг: стари предмет → нови власник
Храна без отпада у мензи	- Узми колико можеш да поједеш - Остатке не бацати – свест, не технологија Круг: рационална потрошња → мање отпада
Универзални модели (и стан и дом)	
Микро-локална студентска економија	- Куповина од локалних пекара, пијаца - Мање амбалаже, нижа цена Круг: локално → одрживо → приступачно
Дељење превоза и микро-мобилност	- Пешачење, бицикл, дељење превоза - Мање трошкова, мање емисија Круг: једно средство → више корисника

Практични савети и идеје

Стаклене тегле = универзални систем

Стаклене тегле представљају један од најједноставнијих и најефикаснијих начина да се у свакодневном животу имплементирају принципи циркуларне економије. Оне се могу користити у различите сврхе, продужавајући свој животни век и смањујући потребу за новим контејнерима и пластиком. Велике тегле од ајвара или других прехранбених производа могу постати посуде за складиштење сушених намирница као што су пиринач, тестенина или кафа. Мале тегле, са стране, одлично служе за организацију ситних предмета – шрафова, гумица, пуњача или каблова.

Креирање једноставног DIY зачинарника је такође лако: потребна је само тегла, папирна етикета и гумица. На етикету се може написати име зачина кредом или маркером, што омогућава лако препознавање и ревизију залиха. Овакав приступ не само да штеди новац и ресурсе, већ и развија навике рационалне потрошње и поновне употребе, што је основни принцип циркуларне економије.

💡 етикете су заменљиве, па ако се садржај промени, тегла се може наставити користити без додатног отпада.

Пластичне кутије – модуларно складиште

Пластичне кутије које иначе завршавају као отпад могу добити нови живот као модуларни систем за складиштење у стану или студентском дому. Велике кутије од сладоледа или других намирница могу се користити за чување хране у замрзивачу, док мање кутије од доставе или производа могу послужити као организатори у фиоци – за прибор, каблове, канцеларијски материјал или ситне личне предмете.

Кључ предности овог система је униформност димензија – кутије истих величина се лако слажу, једна на другу, без стварања хаоса и губљења простора. На овај начин се не само продужава животни век кутија, већ се и ствара визуелно уредан, функционалан простор који штеди време и смањује потребу за новим контејнерима.

💡 ако желите, кутије можете означити маркером или налепницом за брзо препознавање садржаја, што додатно повећава ефикасност и ред у систему.

Стари лаптоп / таблет

Стари лаптоп или таблет не морају одмах завршити као отпад – они се лако могу преуредити и добити нову сврху у свакодневном животу. Једна једноставна примена је коришћење уређаја као другог екрана за гледање YouTube туторијала, праћење рецепата или слушање музике док се ради нешто друго. Тако стари уређај добија нову функцију, а не само место у фиоци.

Други могући начин је претварање у „smart board“ у кухињи – поставите га на полици или на зид и користите за чување и преглед рецепата, пратећи кораке припреме хране, или као дигитални календар за управљање обавезама.

Такође, лаптоп или таблет се могу користити за offline PDF библиотеку, што омогућава приступ књигама, лекцијама, упутствима и другим ресурсима без потребе за интернетом. Оваква примена не само да продужава животни век уређаја, већ и штеди новац и смањује електронски отпад, чинећи га вредним ресурсом у дому или стану.

💡 ако уређај више не користите активно, можете га везати за сталак или зидну монтажу како би био увек при руци, али без заузимања простора на столу.

Стари телефон

Стари мобилни телефон не мора одмах завршити као отпад; он може добити потпуно нову сврху и постати користан ресурс у домаћинству или студентском стану. Једна од једноставних примена је претварање телефона у будилник или тајмер за учење, што је посебно практично за студенте који користе технику „Pomodoro“ или желе да организују време за учење, паузе и задатке. На овај начин стари телефон има директну, практичну функцију, без додатних трошкова.

Други начин је коришћење као Bluetooth музичког контролера, повезаног са звучницима или слушалицама, што омогућава да се музика пушта или контролише са једног места, без потребе за новом електроником.

Такође, стари телефон може постати камера за биљке или кућне љубимце – постављен на сталак или полици, омогућава праћење раста биљака или активности љубимаца, чак и снимање кратких видео снимака. Ове функције продужавају животни век телефона, смањују електронски отпад и развијају навике поновне употребе и креативности у домаћинству.

💡 стари телефон можете држати на сталку или зидном носачу како би био увек доступан, али без заузимања простора на столу или полици.

Рутер који више не користиш

Стари рутер који више не користите не мора одмах завршити као отпад. Уместо тога, он се може претворити у практичан алат за унапређење кућне или студентске инфраструктуре. Једна од најједноставнијих примена је коришћење рутера као repeater-a, односно појачивача Wi-Fi сигнала, што омогућава бољу покривеност простора без куповине новог уређаја. На овај начин стари рутер добија нову сврху, смањује трошкове и продужава свој животни век.

Друга практична примена је претварање рутера у offline локални сервер за фајлове. Повезивањем USB диска или меморијске картице на рутер, можете креирати мини мрежни

диск доступан свима у стану или дому, где се могу чувати и делити документи, лекције, музика или видео материјали без потребе за интернетом. Овим се не само продужава употребљивост старог уређаја, већ се истовремено смањује потрошња нове технологије и електронског отпада.

💡 стари рутер можете поставити на централно место у стану или соби за бољи сигнал и лакши приступ свима који користе локални сервер.

Прање = мини логистика

Прање веша у студентском стану или дому може бити једноставно организовано на начин који штеди ресурсе и продужава животни век апарата. Основни принцип је да се једна корпа веша третира као једна машина, што значи да не треба прати пола пуне машине – пуна машина троши отприлике исто воде и струје, без обзира на количину веша. Овим се избегава непотребна потрошња и повећава ефикасност.

Такође, корисно је планирати „прање дан“ са цимерима или другим станарима. На пример, договорите се који дан свако користи машину или групишите веш по бојама и типу материјала. Оваква организација не само да смањује потрошњу струје и воде, већ и оптимизује време и смањује хаос у коришћењу машине.

Примена оваквог мини-логистичког приступа учи студенте рационалном коришћењу ресурса и развија навике циркуларне економије, јер се сваки циклус прања планира свесно и са минималним губицима.

💡 ако имате више цимера, направите мини распоред или табелу на вратима купатила, како би свако знао када користи машину – то додатно смањује непотребне циклусе и штеди енергију.

Врећица за осетљив веш (DIY)

Старани делови тканине, као што је стара навлака за јастук, могу се претворити у практичну врећицу за осетљив веш, што представља једноставно и еколошко решење за студентске станове или домове. Таква врећица омогућава прање ситних или осетљивих предмета – доњег рубља, чарапа, танког платна – без ризика од оштећења или заплетања унутар машине за веш.

Осим физичке заштите тканине, употреба врећице такође помаже у смањењу микропластике која се ослобађа из синтетичких материјала током прања. На овај начин, стари материјали добијају нову функцију, а отпад који завршава у водотоковима и канализацији се смањује.

💡 ако желите, врећицу можете затворити једноставним чвором или старим патентом од јакне, чиме добијате више пута употребљив, ефикасан и „zero-waste“ елемент за прање.

Без сушилице (DIY сушење)

Сушење веша не мора да троши струју и ресурсе – једноставним, DIY приступом можете постићи исти ефекат без употребе електричне сушилице. Основна техника је коришћење склопивога стајера или статива за сушење, који се лако поставља у соби или на балкону. Такви сталци штеде простор и омогућавају да се веш равномерно осуши, чак и у ограниченом простору студентског стана.

Да би сушење било брже и ефикасније, довољно је користити отворен прозор и вентилатор, што подстиче циркулацију ваздуха и смањује влагу. На овај начин, веш се суши природно, без потрошње електричне енергије (0 kWh), али са максималним ефектом.

Ова метода је једноставна, приступачна и одржива, а истовремено учи студенте рационалном коришћењу ресурса и развија свест о циркуларним навикама у домаћинству.

💡 ако живите у дому са више цимера, направите ротацију сушења или поделите сталке по собама како би свако могао да користи простор без хаоса и сувишног влажења у стану.

Једна ствар – више људи

У студентском стану или дому, ограничен простор и буџет могу постати предност у развоју циркуларних навика. Принцип „једна ствар – више људи“ подразумева да се одређени уређаји и алати користе колективно, а не да сваки станар има своју копију. На пример, један усисивач може служити целом стану, један сет алата по спрату за ситне поправке, а у кухињи један тостер или блендер може задовољити потребе свих.

Ова пракса не само да штеди новац и простор, већ и продужава животни век уређаја и смањује електронски и материјални отпад. Кључ успеха је јасно правило: ко поквари – поправља. На овај начин се ствара одговорност, развија вештина поправки и избегава непотребна куповина нових уређаја.

💡 за веће заједнице или спратове, корисно је направити мини-регистар или график коришћења уређаја, како би свако знао када и на који начин може користити заједнички ресурс без конфликта.

Заједнички фонд (мини каса)

У студентским становима и домовима, управљање заједничким ресурсима понекад може довести до неспоразума или хаоса. Једноставно и ефикасно решење је заједнички фонд – мини каса, у коју свако месечно уноси малу суму, на пример 200–300 динара.

Средства из фонда могу се користити за куповину заједничких потрепштина као што су сијалице, каблови, детерџенти, чистачи или ситни поправци. Овакав приступ не само да

обезбеђује да све неопходне ствари буду увек при руци, већ и смањује свађе и конфузију, јер свако учествује у одржавању стана или дома.

Применом овог мини-фонда, студентска заједница развија свест о колективној одговорности, рационалној потрошњи и циркуларности ресурса. Штедња новца, времена и простора постаје природни део свакодневног живота, а уз мало организације, фонд може функционисати годинама без већих проблема.

💡 фонд се може пратити једноставном табелом или апликацијом на телефону, како би сви учесници увек имали преглед стања и трошења средстава.

Микро-рециклажни кутак

Студентски стан или дом може постати место ефикасне и једноставне рециклаже кроз микро-рециклажни кутак – малу, организовану зону за сортирање отпада. За почетак, довољна је једна картонска кутија за папир, у којој се прикупљају стари ликови, часописи или канцеларијски папир.

Пластичне ПЕТ флаше треба згњечити пре одлагања, што смањује запремину за отприлике три пута и омогућава складиштење већег броја флаша на мањем простору. Лименке од пића или хране је најбоље опрати пре одлагања, јер тако не стварају мирисе и омогућавају чисту и хигијенску рециклажу.

Овим једноставним корацима, стари предмети се претварају у ресурс, а свакодневно одлагање постаје свестан и систематичан процес. Микро-рециклажни кутак развија навике рационалне потрошње, одговорности према животној средини и практичног управљања ресурсима у малим урбаним заједницама.

💡 етикетирајте кутије за различите материјале – папир, пластика, метал – како би сви станари брзо и правилно одлагали отпад, а простор остао уредан.

Један од најједноставнијих, а веома ефикасних начина да се у студентском стану практикује циркуларна економија је правило „ништа у канту пре питања“. Пре него што бацимо предмет, амбалажу или стару ствар, корисно је питати цимера или групу станара: „Треба ли неком?“ Често се дешава да предмети који би иначе завршили у канти могу имати нову функцију код другог станара, било за учење, кухињу, хоби или поправке.

Осим тога, корисно је применити 24-часовно правило пре бацања – сачекати један дан и размотрити све могуће опције: донација, размена, поправка или поновна употреба. Ова навика развија свест о вредности ресурса, смањује отпад и учи студенте да буду креативни у проналажењу нових начина употребе старих предмета.

💡 за лакше праћење, можете направити мини-тикет или кутију за „чекајући отпад“ где предмети остају 24 часа пре него што се одлучи њихова коначна судбина.

LED + позиционирање

Студентски станови и домови често имају ограничен број утичница и простора, а потрошња електричне енергије може бити значајна. Једноставна и еколошка пракса је коришћење LED сијалица и њихово паметно позиционирање. Једна LED лампа усмерена на радни простор или одређену зону може заменити више плафонских сијалица, смањујући потрошњу струје и производњу топлоте.

Осим тога, стона лампа уместо плафонске омогућава да светло буде усмерено управо тамо где је потребно – на књиге, лаптоп или радни сто – што повећава ефикасност осветљења и смањује потребу за додатним лампама. Овакав приступ није само енергетски ефикасан, већ и доприноси продужавању животног века сијалица и апарата, што је основни принцип циркуларне економије.

💡 ако имате више цимера, договорите које зоне ће ко осветљавати, тако да светло буде максимално корисно без непотребне потрошње електричне енергије.

Студентски станови често имају велики број пуњача, лаптопа, лампи и других малих електричних уређаја. Често се дешава да се они остављају прикључени на струју и када се не користе, што троши енергију „у празном ходу“ и повећава рачун за струју. Једноставна и ефикасна пракса је коришћење једног продужног кабла са више утикача, у који се прикључују сви пуњачи и уређаји.

Главна предност је један прекидач за све – када се не користи простор, једноставним притиском искључује се цела група уређаја. Ово смањује потрошњу електричне енергије, продужава животног век уређаја и ствара навику рационалне потрошње.

💡 можете означити сваки прикључак налепницом, тако да се лако зна који уређај припада коме, што додатно организује простор и избегава забуну међу цимерима.

Биљке као филтер

Биљке нису само декоративни елемент у студентском стану – оне могу постати природни филтери ваздуха и значајно побољшати микроклиму у простору. Једноставна и одржива пракса је коришћење старијих тегли или контејнера као саксија, чиме се даје нова сврха материјалима који би иначе постали отпад.

Осим што стварају зелени простор који утиче на психо-физичко здравље, биљке апсорбују штетне материје из ваздуха, побољшавају влажност и чистоћу, а истовремено подстичу свест о одговорном коришћењу ресурса. Студенти тако могу практично повезати DIY и циркуларне

принципе – поновна употреба тегли и стварање животног окружења са нижим утицајем на животну средину.

💡 етикетирајте тегле или направите мали DIY знак са именом биљке и упутствима за заливање, како би сви станари знали како да се старају о њима и очувају зелени кутак.